

Враховуючи збільшення кількості торговельно-економічних об'єднань, їх розширення та участь України в інтеграційних процесах (зокрема ЗВТ з ЄС) виникає необхідність аналізу можливих наслідків застосування правил походження товарів, особливостей їх застосування основними інтеграційними угрупованнями з метою подальшого впровадження.

Розвиток міжнародної економічної інтеграції сприяв поглибленню її вивчення й виникненню окремих наукових шкіл. Один з перших дослідників Б.Балаша здійснив вагомий внесок у розвиток економічної науки, зокрема запропонував виділяти форми економічної інтеграції, а саме – зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний союз і повна економічна інтеграція [1, 2]. Більшість інтеграційних угруповань перебувають на етапі зони вільної торгівлі (наприклад, АСЕАН, НАФТА), менше – митного союзу (зокрема, Асоціація ЄС з Туреччиною) та інших форм.

У ЗВТ передбачається повна відміна митних тарифів лише між членами угруповання. Проте треті країни, тобто, які не входять до ЗВТ, можуть експортувати свою продукцію до угруповання через країну у якої найнижчі митні тарифи. Тому М. Шифф та Л. А. Уінтерс зазначають, що найбільша небезпека для членів Угоди про вільну торгівлю є перенаправлення імпорту з третіх країн через країну-члена угруповання. У разі відсутності обмежень цей механізм призводить до зниження ефективного тарифу кожного члена Угоди до мінімального рівня з додаванням транспортних витрат, зумовлених непрямим характером імпорту. Дана проблема, як правило, вирішується шляхом введення правил походження товарів. Тобто товари, які претендують на безмитне ввезення, повинні бути вироблені в країні-члені угруповання, але ці правила часто на практиці стають інструментом протекціонізму. При цьому їх використання може призвести і до низки негативних наслідків, зокрема до відхилення торгівлі, якщо товари, які експортуються членами угруповання, не виробляються повністю в їх межах, але вміщують певну частку вхідних ресурсів, які ввозяться з третіх країн. Варто зазначити, що навіть якщо кожна з держав збереже існуючу до

інтеграції структуру зовнішніх тарифів, правила походження дозволяють «експортувати» протекціонізм з однієї країни члена до іншої. Чим більше обмежуючими є правила походження, тим більшим буде масштаб відхилення торгівлі проміжними продуктами. При цьому в певний час висока ступінь обмежень примушує виробників відмовлятися від безмитного доступу і робити вибір на користь ресурсів з третіх країн. Також перед країнами, що розвиваються правила походження ставлять складні управлінські задачі. Так, переговори щодо їх розроблення вимагають значних зусиль, а самі правила досить часто суперечливі та складні [7, 110–111]. Це, безумовно, вимагає значних витрат.

Крім того, як зазначає Д. Г. Лук'яненко «На практиці виконання правил походження товару є досить дорогим заходом. ... Правила походження ускладнюються тим, що мають враховувати тарифи щодо імпорту проміжних товарів, які застосовуються у виробництві продукції ... В основу правил ... покладено принцип, що із зовнішнього імпорту у ЗВТ має бути стягнуто тариф під час остаточного продажу, але додана вартість має бути звільнена від обкладання тарифом». Так, вчений наводить приклад, що Угода між Європейським Союзом та Польщею містила 81 сторінку дрібно надрукованого тексту по питаннях правил походження товарів. Необхідно підкреслити наявність непрямого переспрямування імпорту. Тобто країни-партнери за низьким зовнішнім тарифом можуть задовольнити взаємні вимоги щодо продукту з третіх країн та експортувати відповідну або всю свою продукцію до партнерів [3, 47–48].

Наведемо критерії визначення походження товарів. Вважається, що товар походить з ЗВТ, відповідно до правил, якщо його вироблено повністю у країнах угруповання, а якщо використовували компоненти третіх країн, то необхідно визначити чи достатньою була його трансформація для чого застосовують відповідні критерії, зокрема: 1. Зміна в тарифній класифікації (отриманого товару і компонента). 2. Мінімальний поріг по доданій вартості, тобто у виробництві товару на території ЗВТ встановлюється мінімальна додана вартість. Критерій має деякі недоліки, зокрема може

заперечувати використання ефективніших технологій (тих що економлять на виробничих витратах) і є досить чутливим до факторів, які їх визначають (зарплата, додаткові пільги працівникам тощо). Даний критерій може сприяти підтримці дисбалансу між країнами в розподілі вигід. 3. Використання специфічного технологічного процесу чи визначених компонентів у виробництві [2]. Правила походження товарів, на практиці, застосовуються різними інтеграційними угрупованнями і, безумовно, впливають на зовнішню торгівлю з третіми країнами.

Так, наприклад, внаслідок перетворення інтеграційного угруповання КУСФТА в НАФТА змінились правила походження стосовно соусу кетчуп. При першому угрупованні кетчуп виробляли з імпоротної томатної пасти, яка була дозволена безмитно ввозитись в межах внутрішньої торгівлі, але відповідно до правил НАФТА томатна паста мала вироблятись в межах останнього угруповання, оскільки лише за таких умов режим безмитного ввезення розповсюджувався на кетчуп. Чилі та Мексика приблизно в рівних обсягах постачали більше 80% томатної пасти, яку імпортували США. Проте, оскільки кетчуп, вироблений з чилійської томатної пасти, не можна було продавати безмитно після створення НАФТА, то частка Мексики зросла до 75%, а Чилі знизилась до 5% [7, 112]. Тобто з даного прикладу видно, що правила походження товарів дійсно впливають та розвиток торгівлі в межах угруповання і скорочення її з третіми країнами.

При цьому у НАФТА мінімальне значення доданої вартості спостерігалось на рівні 50 або 60% залежно від рівня розрахунку. У МЕРКОСУР по деяким товарам вимагається зміна тарифного найменування та додана вартість на рівні 60% [2]. Зазначимо, що у ЄС було передбачено особливі правила до окремих продуктах, зокрема текстилю, запасних частин та ін. [4]. Правила походження товарів розроблено і інтеграційними угрупованнями Африки та Азії.

Зазначимо, що Україна також вдається до застосування правил походження товарів. Зокрема, про це свідчить підписання Угоди про Правила визначення країни походження товарів у СНД (20.11.2009) [6]. Крім того, з 01 січня

2016 року в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС митниці ДФС (державна фіскальна служба України) здійснюють видачу сертифікатів з перевезення форми «EUR.1» при експорті товарів з України до країн ЄС. Ці сертифікати видаються на товари, що експортуються до ЄС і задовольняють вимогам Протоколу 1 до Угоди (Правила походження) [5].

Варто зазначити, що якщо рівні тарифів членів ЗВТ та третіх країн низькі або різниця між ними є мінімальною, то правила походження товарів використовувати не потрібно. Також необхідно сприяти гармонізації правил походження товарів в ЗВТ з правилами СОТ [2]. Тобто хоча інтеграційні угруповання зберігають у розробці правил походження товарів зберігають індивідуальність, вони мають орієнтуватись на загальні критерії.

Таким чином, інтеграційні угруповання застосовуючи правила походження товарів, намагаються уникнути проблеми переспрямування імпорту з країн-не членів, отримати передбачуване мито. Проте необхідно звернути увагу на імпорт комплектуючих з третіх країн, різницю в рівнях мит, відповідність правилам СОТ, а також специфіку, конкурентоспроможність окремих галузей.

Список використаних джерел

1. Balassa V. The Theory of economic integration / V. Balassa. — Routledge, 2013. — 318 p.
2. Гарай Л. Х. С. Правила происхождения товаров [Электронный ресурс] / Л. Х. Гарай С., Р. Корнейо. — Режим доступа: http://siteresources.worldbank.org/INTRANETTRADE/Resources/Pubs/Handbook_rs_Garay-Cornejo_ch13.pdf.
3. Лук'яненко Д. Г. Глобальна економічна інтеграція: монографія / Д. Г. Лук'яненко. — К.: Національний підручник, 2008. — 220 с.
4. Романова М. Є. Європейське митне право: навч. посібник [Електронний ресурс] / М. Є. Романова, В. А. Абрамович, Т. Ф. Цеханович; під ред. Х. Херрманна, С. А. Балашенко, Т. Боричів, В. А. Гошин. — 2010. — 104 с. — Режим доступу: <http://rua.pp.ua/evropeyskoe-tamojennoe-pravoucheb-posobie-pod.html>.
5. Сертифікати з перевезення товарів з України за формою «EUR.1». — Ел. ресурс: сайт Державної фіскальної служби України: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/997_m65/page.
6. Угода про Правила визначення країни походження товарів у Співдружності Незалежних Держав (20.11.2009) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/997_m65/page.
7. Шифф Морис Региональная интеграция и развитие / Морис Шифф, Уинтерс Л. Алан; пер. с англ.; Всемирный банк. — М.: Весь Мир, 2005. — 376 с.

NADIIA KRYVENKO
Kyiv

INTRNATIONAL ECONOMIC INTEGRATION: THE RULES OF ORIGIN

The number of integration groups is growing in a world, but most of them are FTA. Countries giving trade preferences to each other, to avoid redirection imports from third countries, develop rules of origin. Otherwise, reduces the effectiveness of their tariffs. It is considered the main criterions for determining the origin of goods. Investigated the basic features of the rules of main integration groups (EU, NAFTA, MERCOSUR), and those, that Ukraine is member. It was highlighted possible negative consequences, including significant cost, influence on production and trade. As a result, it is proposed during development of rules to pay attention at import components, some goods, duty difference of group members and third countries, and to promote to use them clear.

Key words: international economic integration, rules of origin, integration grouping, tax, free trading zone, trading.

НАДЕЖДА КРИВЕНКО
г. Киев

МЕЖДУНАРОДНАЯ ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ИНТЕГРАЦИЯ: ПРАВИЛА ПРОИСХОЖДЕНИЯ ТОВАРОВ

В мире наблюдается рост количества интеграционных группировок, однако большинство из них находится на стадии ЗСТ. Государства, предоставляя торговые преференции друг другу, с целью избежать перенаправления импорта из третьих стран, разрабатывают правила происхождения товаров. В противном случае снижается эффективность их тарифов. В статье рассмотрены основные критерии для определения происхождения товаров. Исследовались особенности применения правил основными интеграционными группировкой (ЕС, НАФТА, МЕРКОСУР), и некоторых участницей которых является Украина. Выделены возможные негативные последствия, в частности значительные расходы, влияние на производство, торговлю. В результате предложено при разработке правил обратить внимание на импорт комплектующих, отдельных видов товаров, разницы уровня пошлин членов группировки и третьих стран, а также способствовать прозрачному их применению.

Ключевые слова: международная экономическая интеграция, правила происхождения товаров, интеграционная группировка, сбор, зона свободной торговли, торговля.

Стаття надійшла до редколегії 01.06.2016